

DE VOORSPELLING

Filips van Artevelde had Gerard Colpaert en Joos laten ontbieden en vernam nu in al zijn bijzonderheden wat er voorgevallen was. Een

traan ontglipte het oog van den edelen man bij de smart van Colpaert.

— Ik wil met u gaan om het meisje terug te halen, zei Filips, en mijne hulp daar brengen waar zij noodzakelijk is.

Zij stegen te paard. Eerst bij het invallen van de duisternis bereikten de reizigers het doel van hun tocht. Vruchteloos gaf Colpaert het bekende teeken, niets bewoog zich.

— Alle duivels ! brulde hij, wil zij mij niet hooren of heeft men ook haar gevat om haar onder te dompelen ?

Toen zag hij plotseling een schaduw bewegen.

— Waar zijt ge, heks ? Bij alle duivels ! riep Gerard, doe open !

De schaduw verdween, doch er huppelde een gestalte door de vervallen deur ; de paarden begonnen onrustig te worden en te steigeren.

— Sta, mensch of duivel ! donderde Colpaert, en trok zijn zwaard.

Een zacht gegiegel was het eenig antwoord en een zwarte gestalte vloog als een schaduw over het moeras.

Gerard sloeg, maar op het kraken van zijn zwaard volgde een spottend heesch gelach ; ditmaal echter vlak achter de ruiters, terwijl de gestalte vóór hen in den nevel verdween. De drie ruiters huiverden, zoo afschuwelijk klonk die lach, zoo onverklaarbaar was het spook, want toen zij omkeken was er niemand meer te zien.

— De heilige jonkvrouw bescherme ons, riep Joos. Colpaert, daag den duivel toch niet uit.

— Bij St. Jan, bromde deze, ge hebt gelijk ; maar eer zal mijn hand verrotten dan dat ik nog medelijden met een heks heb.

Daarop keerde hij zijn paard om, maar op hetzelfde oogenblik klonk het achter hem :

— Gerard Colpaert !

Hij schrok, dat was Kaatje's stem.

— Ik wil meer weten, en de duivel hale mij zoo het niet de vrouwen zijn die ons voor den gek houden.

Zoo sprekende, sprong Gerard uit den zadel en bond zijn paard aan een boomstam ; daarop raapte hij rijshout te zamen en sloeg vuur.

In weinige minuten ontvlamde het vuur, maar plots viel een zware steen tusschen de drie mannen en doofde het vuur uit.

— Tooverij, zeide Joos bevend en ook zijne makkers huiverden, want er was niemand te zien.

— Neemt u in acht ! riep eene stem. De bleeke dood zal de hand doen verstijven die vuur aanlegt, waar de heilige vlam gebrand heeft. Waarom verzoekt ge niet, Colpaert, in plaats van te dreigen ? Wie raad komt vragen, moet een zachte tong hebben, en wie hulp behoeft, moet den rug krommen. Deze die gij zoekt is niet meer onder de levenden, haar lichaam is verbrand en hare ziel zweeft in de ruimte en martelt het geweten harer moordenaars.

— Van wie spreekt ge ? riep Colpaert, waar zijt ge ? Treed naderbij en heb geene vrees.

Weder klonk de schorre lach.

— Vreest de sterke den zwakke, de onzichtbare den kruipenden worm?

— Zwets niet, ik ken uwe kunsten, riep de boogschutter ongeduldig. Waar is vrouw Geertrude?

— Zoek de asch, die de beul naar alle windstreken gestrooid heeft en ge zult haar vinden.

— Alzoo dood? Welke schurk heeft haar verraden?

Een oogenblik stilzwijgen.

— Maar gij liegt. Zij is hier en Kaatje ook; ik hoorde hare stem.

— Hare stem zult ge nog eenmaal hooren, Colpaert, klonk weder de weeke stem van Kaatje.

Doch nu hoorde Colpaert dat die stem nagebootst was.

— Zij spreekt door mijn mond tot u, vervolgde de stem, die echter nu weder langzamerhand den schorren toon van de oude aannam. Verfolg de doode niet; zij hebben de vrouw die gij zoekt, op brandende wolken weggedragen. Doch mor niet, Colpaert, er zal een tijd komen, dat gij ervaren zult, dat wij haat met haat, edelmoedigheid met liefde vergelden. Uwe hand heeft een der onzen gered van dood en smaad en dat vergeten wij nimmer.

— Zeg mij waar het meisje is. Wilt ge dat niet, dan blijf ik hier tot de dag aanbreekt en dan rook ik uw hol uit, zoo waar ik leef.

— Gerard Colpaert, antwoordde de stem, gij doet niet wel met te dreigen; eer de dag aanbreekt, kan ik u tienmaal vernietigen; één woord van mij en er stijgen dampen voor u op die uw lichaam verdrogen, uwe knieën krachteloos maken; één kreet en het wankelende puin vermorzelt uw hoofd, of de met gift gedrenkte pijl doorboort uwe borst. Wacht u de geesten te tergen, die machtiger zijn dan gij.

— Laat af, Colpaert, riep Filips; hoed u voor het onzichtbaar geweld en vraag liever waar wij een geschenk kunnen nederleggen, om u te sparen voor den toorn der geesten.

— Ha, ha, lachte de heesche stem, bid voor u zelve en niet voor ons.

— Daar is de gedaante, riep Gerard en sprong vooruit, doch zijn voet struikelde en hij stortte zoo ongelukkig neder, dat hij zich niet weder oprichten kon.

Zijne makkers dachten niet anders dan dat een bovenaardsche kracht hem nedergeworpen had; ze wilden vluchten.

— Blijft, krijschte de stem.

Een oude vrouw trad als bij tooverslag uit het donker te voorschijn.

— Er is een ongeluk gebeurd en wilt ge nu uw vriend verlaten? Helpt mij en hebt geen vrees; het is niets dan een verdooving, hij zal spoedig bijkomen.

De stem van de oude verried inwendige onrust; was het angst of deelneming wat haar bewoog? Het was niet langer de spottende toon.

De vrees van Joos en Artevelde scheen plotseling geweken.

De oude opende de geheime poort. Joos zag, bij het licht dat uit het hol stroomde, dat de bewoonster een andere was dan den vorigen keer. Zij droegen Colpaert naar binnen en legden hem op een bed van mos neder. De oude ontdeed hem van zijn pantser en beenstukken.

— Waar hebt ge pijn? vroeg zij, zijn lichaam betastende.

— In mijn been; ik geloof, dat mijn rechtersvoet gebroken is. Maar wie zijt ge?

De oude betastte den voet, haalde een flesch uit een hoek en wreef hem in met den inhoud.

— Hij is niet gebroken, zeide zij, maar verstuikt, en wanneer ge eenige uren gerust hebt, zult gij u weder frisch en gezond in den zadel kunnen werpen. Waarom waart ge ook zoo onvoorzichtig, gij hadt uw nek wel kunnen breken in dat zware pantser.

Zij sprak dit op bijna hartelijken toon, en de uitdrukking van zorgzame deelneming was wonderbaar in strijd met de afschuwelijke woestheid harer trekken. Het was of ellende en ondeugd dit gelaat met de kleuren van den afschuwelijksten hartstocht geteekend hadden; onder de dikke wenkbrauwen fonkelden kleine, listige en boosaardige oogen; de tandeloze mond was samengeknepen; de vooruitstekende jukbeenderen waren met een verwelkte, perkamentachtige huid bedekt, waarin gebrek en ouderdom diepe lijnen gegraven hadden.

— Ja, kijk mij maar aan, zeide zij met een grijnslach, ik ben vrouw Geertrude niet, maar ge wildet mij niet gelooven. Nu hebt ge uw zin, maar tot uw schade. Ziet het er hier uit alsof ik een jong meisje huisvest?

— Het is hier altijd beter dan buiten in den nevel, lachte Joos; maar uw vuur is uitgegaan en uw haard is koud. Hebt ge geen takken bij de hand, wil ik u het vuur helpen aanmaken, opdat we ons warmen kunnen?

— Zoo? Misschien denkt ge wel dat ik u ook logies voor den nacht zal geven?

— Wij zijn nu eenmaal hier en het zou schande voor u zijn, wanneer ge zoo weinig gastvrij waart, ons naar buiten te jagen.

— Het zou schande zijn, meent ge? En ik meen dat het verstandig zou zijn wanneer ik u een drank bereidde, die u deed inslapen om niet weder wakker te worden, opdat ge de heks niet zoudt kunnen aangeven zooals de valsche Gilbert gedaan heeft.

— Bereid uw drank, ik ben er niet bang voor. Gij zijt beter dan gij schijnen wilt, en als gij een wijze vrouw zijt, moet gij het ons kunnen aanzien, dat wij geen kwaad in het schild voeren.

De oude hechtte haar blikken doorborend op Joos; de rosse oogen knipten zachtjes toe; de man die voor tien gewapende lieden niet achteruit deinsde, voelde zich niet op zijn gemak tegenover die heks. Plotseling greep zij zijne hand en keek er in.

— Braaf hart, mompelde zij, uw leven zal een aaneenschakeling

zijn van ellende en smart, van edelmoedige zelfopoffering en noeste plichtsbetrachting, gij zijt in de wieg gelegd om anderen te dienen en voor anderen uw bloed te vergieten, en nochtans zal een wezen uw hart verblijden en in dagen van rouw zal het als een troostende engel u opbeuren... arme man, voegde zij er zachtjes bij, het einde zal uw pogen niet met gunstigen uitslag bekronen... arme man.

Met een zucht liet zij de hand zakken.

Filips was nader gekomen om te luisteren; daar viel de blik van de oude op hem en zij sidderde. Zij boog eerbiedig het hoofd en bleef zwijgend staan, de oogen neergeslagen, terwijl de lippen zenuwachtig trilden. Philips' nieuwsgierigheid werd meer en meer geprikkeld, de plotselinge verandering der oude was zoo in het oog vallend, dat hij lachend zei :

— Vrouwkje, spreek maar op.

— Neen, neen, riep zij... En zich een oogenblik bedwingend, voegde zij er bij : Gij wilt uw lot kennen... Neen, doe het niet... maar toch, men kan niet veranderen wat er in de sterren geschreven staat en wat het noodlot in 's menschen gelaat duidelijk gegrift heeft.

— Spreek vrij op, moedertje.

Hij stak de hand uit. De vrouw nam ze, bekeek ze aandachtig en sprak toen, den man meewarig in het gelaat ziende :

— Waarom dan moeten zij die de edelste karakters bezitten, vallen onder de bijl van het noodlot?... Zoon van den grooten Ruwaard van Vlaanderen, die om het welzijn van zijn volk vermoord werd, ook gij zult geofferd worden op het altaar van het vaderland... Edelmoedige Philips, uw toekomst is doorweven met de diepste smart, maar al gaat uw gelukszon ook onder in een zee van bloed, luisterrijk zal uw naam schitteren in het met rouw-violen omkranste lijdensboek van uw volk...

Zij zweeg een oogenblik.

Filips staarde als wezenloos voor zich. De oude hernam en stak de armen uit :

— Wee, Vlaanderen, wee mijn land !... In den strijd, die komen moet, zal de diepste ellende gelijken tred houden met de glorierijkste feiten. Naast het droeve gebeuren van den burgeroorlog zal oprijzen de heldere zon van opoffering, de schitterende glans van vrijheid !... Naast lage kuiperijen zal men de heiligste toewijding vinden... De hartstochten zullen worden botgevierd, om eindelijk naast elkander te bezwijken bij den val van duizenden en duizenden lijken... Wee, Vlaanderen ! bakermat der vrijheid. Philips, hoed u voor uw eigen hart, hoed u voor de slagen, die u zullen omslingeren en den adem smoren... Ik groet u, held, die over mijn verdrukt land de zon van uw wijsheid en vernuft zult laten stralen... Ik groet u, ik, oude, verachte, opgejaagde vrouw, om 't adeldom, dat gij gaat opofferen uit liefde voor de vertrapte vrijheden van uw volk... Ik groet u, omdat gij de banier van Vlaanderen steeds hoog en rein zult houden en met al de krachten van uw ziel en lichaam zult verdedigen...

De oude had zich knielend laten neervallen, niemand der aanwezigen sprak een woord, want diep waren allen geschokt door de voorspelling der oude...

Filips was de eerste, die de stilte verbrak.

— Het is te hopen, dat het niet zoo erg zal zijn, schertste hij, doch men zag heel goed dat hij zich zelf moeite deed om vroolijk te schijnen.

— Kom, laat ons daarover zwijgen, meende Colpaert, en breng ons wat eten.

Weldra knetterde de vlam in den haard, terwijl een geurige damp van gebraden vleesch zich verspreidde.

— Wildbraad ! riep Joos, dat is eene echte verrassing.

— Inderdaad, beaamde Philips van Artevelde.

Hij naderde de oude vrouw.

— Zoo gij 't leven in dit hol eens moe wordt, moedertje, kom dan maar naar Philips van Artevelde's huis, voor u zal er ook gebrad aan het spit geroosterd en een leger bereid worden.

— Brave man, zuchtte de oude, gij verdient een beter lot.

— Vrouw, zeg mij thans wat er van Geertrude is geworden, vroeg Colpaert, ... en van haar, voegde hij er zacht bij.

— Het was nacht, vertelde de heks, ik zat in mijne kamer, toen er aan de deur geklopt werd. Ik dacht dat het een zieke was, die een drank kwam halen en schoof de ijzeren grendels terug ; Gilbert Matheussen en zes der zijnen traden binnen.

— Wanneer was dat ?

— Gisterenavond, het kan middernacht geweest zijn.

— Zoo, hoe kende hij u ?

— Omdat ik dranken voor de zieken bereidde. Hij vroeg mij of ik u niet had gezien met een meisje ; ik antwoordde neen. Toen vroeg hij mij naar de woning van vrouw Geertrude.

— Hoe wist hij, dat gij haar kent ?

— De lieden noemen mij een heks en zij meenen altijd dat de eene heks de andere kent. Ik wilde loochenen, maar hij liet mij binden en knevelen en op een paard sjooren, en zoo joegen zij mij voort, en zwoeren dat zij mij zouden opsluiten in een donkeren kerker, zoo ik hen niet tot gids wilde zijn... En zoo gebeurde het. Ik ging voor de ruiters uit, zij dreigden met hun buksen zoo ik poogde te ontvluchten ; doch dit schrikte mij niet af. Voor mij lag een poel en de nevel was dicht. Ik voerde hen tot een plek waar de wegen zich kruisen en sprong toen in een elzenboschje. Ik hoorde het geknal van hunne buksen en terwijl zij in het duister naar den weg zochten en met de paarden in het moeras zakten, snelde ik naar het oude kasteel, om Geertrude en Kaatje te verwittigen. Vrouw Geertrude wist reeds dat de ruiters haar zochten, en Kaatje was al in zooverre hersteld, dat de oude haar aan een pelgrim kon meegeven.

— Vrouw ! riep Colpaert, dat liegt gij.

- Wat zou het mij helpen, vriend ?
- Dat liegt gij, want Kaatje is reeds begraven.
- Ik zei u de zuivere waarheid.
- En waar is zij heen ?
- God alleen weet het op dit oogenblik.

Colpaert stiet een verwensching uit, doch de oude bekommerde er zich weinig om.

— Ik raadde Geertrude aan te vluchten, doch zij zeide mij, dat zij het leven moede was. Ik liet haar alleen en keerde naar mijn hut weder, om mijn have en goed te redden ; doch de graaf had mijn huis reeds laten sloopen. Ik dwaalde door de bosschen en vernam dat de ruiters van Lodewijk van Male moeder Geertrude uit haar hol gehaald en gedood hadden. Sinds eenige uren woon ik hier en vervloek de menschen.

— Ontzettend ! mompelde Filips. Maar zeg, vreest gij dan niet dat de ruiters hierheen zullen komen om te zien of er geen andere heks het hol betrokken heeft ?

— Dat hebben zij gedaan, lachte de oude schor, zij zijn gekomen met woest gezang en overmoedigen lach, doch ze zijn gevlucht alsof de pest hen op de hielen zat. Hebben zij mij tot heks gemaakt, zoo heb ik hun getoond, dat ik tooveren kan. Er bestaat een mengsel dat, in brand gestoken, doodelijke dampen verspreidt. Ik heb op vier plaatsen van het kasteel openingen gegraven en het mengsel daarin gegoten en met zwaveldraden met elkander verbonden. Toen ik hen hoorde naderen, heb ik hen uit het gewelf toegeroepen : « Zoekt gij moeder Sofie ? De duivel is bij mij en noodigt u ten gast ! » En daarop heb ik de zwaveldraden aangestoken en de walm is opgestegen. Vier hunner zegen ten gronde, de anderen gingen loopen. Sindsdien gelooven zij dat de zielen van verbrande heksen hier met den duivel huizen en niemand waagt zich nog hierheen, dan hij die door vertwijfeling gedreven, bij den duivel hulp en troost zoekt.

— Wat deedt gij met de vier lijken, of waren zij niet dood ?

— Neen, maar zij waren voor hun leven verdorven ; het merg van hun gebeente werd door het vergif opgevreten.

— Het waren misschien de minst schuldigen die gij vermoord hebt, zei Joos.

— Hebt gij medelijden met hen ? vroeg de oude, zoo ga heen en vertel wat er gebeurd is, tot dank dat ik u de gastvrijheid verleend heb.

— De vrouw heeft gelijk, sprak Filips huiverend. Nood kent geen gebod.

Twee uren later zaten de drie mannen weder te paard, na de oude rijkelijk beloofd te hebben. Vrouw Sofie zette zich op een steen en staarde hen na tot zij in den nevel verdwenen waren.

— Wee, mompelde zij, wee. Zij verdienen alle drie gelukkig te zijn, doch wat overwint op deze wereld anders dan boosheid en onrecht ?

Van Zoen

en de Witte
Kaproenen

Van Laeken

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

LODEWIJK VAN LAEKEN

JAN YOENS

EN DE WITTE KAPROENEN

Pentteekeningen van JAN WATERSCHOOT
NIEUWE, GEHEEL HERZIENE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1943

INHOUD

	Blz.
I. DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER	5
II. DE HERBERG « DE MAAN »	12
III. DE DOCHTER VAN DEN SAMENZWEERDER	20
IV. IN DE SCHUILPLAATS DER OPROERLINGEN	29
V. VOOR DE SINT-BAVO	34
VI. BIJ DEN GRAAF	41
VII. BIJ DE HEKS	48
VIII. HET VERHAAL VAN DEN GRIJSAARD	57
IX. FILIPS VAN ARTEVELDE	70
X. DE WITKAPPEN	75
XI. WILLEM HEETHOOFD EN JOOS	81
XII. EEN VREK	96
XIII. DE SMART VAN LIVIA	105
XIV. DE WRAAK VAN COLPAERT	111
XV. DE VOORSPELLING	123
XVI. BRAND	130
XVII. HET GEZANTSCHAP	139
XVIII. HET GIF DER SLAG	147
XIX. NAAR BRUGGE	153
XX. HET PLAN DER GRAVIN	157
XXI. HET EINDE VAN EEN HELD	163
XXII. EEN SOMBERE NACHT	169
XXIII. TERUG TE GENT	178
XXIV. HENDRIK VAN CASSEL	182
XXV. DE SCHAKING VAN LIVIA	189
XXVI. OP ZONNEBEKE	196
XXVII. NAAR NAZARETH	212
XXVIII. DE VOORSPELLING VAN URSULA	228
XXIX. LIVIA EN KAAATJE	234
XXX. WEST-ROZEBEKE	242

De Witte Kaproenen

Historische Roman

DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ
St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.

— Het zijne onze vrouwen en kinderen, kapitein, sprak de grijsaard, laat ons gaan.

— Wat ! u laten gaan ! zijt gij niet beschaamd !

— Kapitein, ik herhaal het, gij houdt ons onrechtvaardig gevan-

Hugo van Regny moest zijne roekeloosheid met den dood bekopen (blz. 307)

n. Sinds het verdrag van Mechelen heeft niemand der partij van den
aaf het recht ons, weerloozen, aan te vallen. Wie zulks doet valt onde r
wet, vergeet dat niet, heer Olivier van Hauterive.

De man grinnikte.

— Jef, beval hij, is het ijzer gloeiend ?

— De kerel scheldt ons uit voor moordenaars ! zeiden de soldaten en weigert ons wijn in te schenken.

— Ja, Olivier van Hauterive ! sprak de man, ik zei dat gij moordenaars zijt of wat zoudt gij anders wezen ? gij zijt een troep bandieten en God straffe mij, zoo ik u nog een droppel inschenke ?

— Hangt hem op ! beval Olivier.

Men sleurde den ongelukkigen waard naar buiten en hing hem op tusschen de muren der veerpoort.

Thans haalde de woeste mannen zelf den wijn.

En de ruiters dronken op de volvoering hunner wraak.

